

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea” sunt:

„Agricola”, (Ecica), „Agricola”, (Hunedoara), „Agricola”, (Lugoj), „Albina”, „Ardeleana”, „Arieșana”, „Arina”, „Auraria”, „Aurora” (Baia-mare), „Averigeană”, „Băndăna”, „Banca Poporală” (Caransebeș), „Banca Poporală” (Dej), „Banca Poporală”, (Arpașul-inferior) „Bereșana”, „Berzova”, „Bihoreană”, „Bistrișana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de împrumut ca însoțire”, (Bicaz), „Cassa de păstrare”, (Mercurea), „Cassa de păstrare” (reuniune), (Săliște), „Câmpiana”, „Cârțișoreană”, „Ciacovana”, „Chiorana”, „Chiseteiana”, „Codreana”, „Comuna”, „Concordia”, (T.-Uzdin), „Cordiana”, „Coroana”, (Bistrița), „Corvineana”, „Creditul”, „Crișana”, „Cugioreană”, „Doțna”, „Drăganul”, „Dundreana”, „Economia”, (Cohalm), „Economul”, „Făgeșana”, „Frățietatea”, „Furnica”, „Geogeană”, „Grănișterul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Isvorul”. (Sângeorgiu), „Isvorul”, (Sebeșul-inf.), „Iulia”, „Jiana”, „Lăpușana”, „Lipovana”, „Luceafărul”, „Lugoșana”, „Mărgineana”, „Mercur”, „Mielul”, „Minerva”, „Munteana”, (Corniara), „Murășiana”, „Murășianul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Noiana”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Orientul”, „Piatra”, „Plugarul”, (Cacova), „Poporul”, „Porumbăceană”, „Progresul”, „Racoșana”, „Reuniunea de împrumut și păstrare”, (Ilova-mare), „Răureana”, „Săcana”, „Săt-măreana”, „Sebeșana”, (Caransebeș), „Sebeșana”, (Sebeșul-sădesc), „Selăneșana”, „Sentinela”, „Șercățiană”, „Silvania”, „Someșana”, „Speranța”, (Hosman), „Steaua”, „Tărnăveana”, „Tibleşana”, „Timișana”, „Tovărășia agricolă”, (Sebeșul-sădesc), „Ulpiana”, „Unirea”, „Vatra”, „Victoria”, „Viitorul”, „Vlădeasa”, „Vulturul”, (Tășnad), „Zărăndeana”, „Zlăgneașă”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

La chestiunea „Societății de colportaj”.

(Incheiere).

4. Condițiile trebuincioase pentru înjgheburarea unei „Societăți de colportaj”.

Ne întrebăm acum: avem noi oare condițiile trebuincioase pentru înjgheburarea unei „Societăți de colportaj”? Și cari sunt acelea?

Chiar și numai din cele scoase la iveală în articolele noastre precedente rezultă că avem o mare parte a condițiilor trebuincioase pentru înjgheburarea unei asemenea societăți.

Căci, înainte de toate, de ce avem trebuință?

Fără îndoială că în primul loc trebuie să avem ce să distribuim și cui să distribuim?

Dupăcum am arătat deja, la noi se tipărește un număr frumos de cărți, ziare și reviste, cari se sporesc din an în an, în măsura în care se sporesc și scriitorii și editorii.

Indeosebi trebuie remarcate cele câteva societăți, cari jertfesc mai mult în scopul editării cărților bune:

- „Asociațiunea”;
- „Societatea pentru fond de teatru”;
- „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului”;

- „Solidaritatea” și o seamă de bănci;
- Unele despărțăminte ale „Asociațiunii” s. e. al Clujului, Blajului ș. a.;

- Unele societăți de lectură, cum e s. e. aceea a teologilor din Blaj;

- câteva tipografii și librării editoare, s. e. Ciurcu, Tipografia seminarului din Blaj, Aurora, „Poporul Român”, Tipografia nouă, Tipografia Krafft ș. a.;

h) Un număr mărișor de privați, dintre cari unii au jertfit și jertfesc sume considerabile în scopul editării cărților de folos real.

Dar nu trebuie contat numai la cărțile și foile ce apar la noi; un număr considerabil de cărți și foi bune apar acum și în Bucovina și România. Indeosebi aceasta din urmă ne oferă material foarte prețios atât pentru intelectuali, cât și pentru țaranul introdus în meșteșugul cetitului; așa că material de distribuit prin „Societatea de colportaj” se va găsi cu siguranță din belșug.

*

Dar cum stăm cu știutorii de carte? Această împrejurare am tratat-o, credem destul de amănunțit și am arătat că avem sute de mii de știutori de carte, cari nu cumpără cărți și nu abonează ziare, dar nici nu cetesc absolut nimic, uitând astfel cu timp tot ce au învățat în școală, uitând chiar și cetitul și scrisul.

Massa aceasta mare de cetitori, băieți și fete, începând cu elevii și elevele din toate școalele noastre primare, din școalele medii și superioare, cum și din școalele de specialitate, mai departe tineretul care a absolvat școala primară și întreg numărul știutorilor de carte dela sate, — masa aceasta mare de cetitori trebuie oarecum ademenită și înrolată în numărul celor cu dragoste de carte, cari nu numai vor avea să cumpere cărți și să aboneze foi, dar să le și cetească, sporindu-și în chipul acesta cunoștințele folositoare și înobilându-și inima.

*

Avem, cum se vede, produse de presă și știutori de carte, dar cu toate aceste ne lipsește modalitatea de a generaliza râvna de cetit și de

a introduce produsele pressei noastre în toate casele, unde se găsesc cetitori.

Fire-ar oare mod de a desfunda și netezi mai îngrabă calea, care duce la realizarea acestui scop?

Am făcut de repețiatori aluzie, în firul discuțiilor noastre, la „Societatea de colportaj“, prin care, credem că, s'ar putea promova răspândirea culturii în masa poporului, făcând să ajungă produsele pressei noastre în toate casele unde se găsesc cetitori.

Ne întrebăm acum:

Găsi-vom mijloacele trebuincioase pentru înjghebarea unei astfel de societăți? Cum și în ce fel? Găsi-vom oamenii potriviți, cari să nu o dea de mal? Preste tot este realizabilă această idee și în ce formă?

Până a nu intra în meritul acestei chestiuni credem că va fi de folos să zăbovim puțin la alte două modalități prin cari s'ar putea face un pas înainte în privința răspândirii mai cu efect a cărților și foilor noastre în masa poporului.

Cea dintâi modalitate ar fi: să se angajeze un colporteur, la „Asociațiune“, care să distribuie cărțile editate de aceasta și alte cărți ce ar trebui cumpărate spre acest scop din alte edituri.

Fără îndoială, și această modalitate ar putea fi de folos; dar noi nu o socotim a fi în interesul „Asociațiunii“. Aceasta își are stabilite, în statutele ei, căile pe cari să răspândească cultura în popor, între altele organizând despărțăminte în toate părțile și *agenturi* în toate comunele, iar prin aceste organe ale ei învățând poporul cu graiul viu, prin *prelegeri și școale de adulți*, cum și înființând *biblioteci* populare pretutindeni și distribuind cărți gratuit. Dar avem convingerea că nu se ține de atribuțiile ei să vândă în detalii cărți, ziare și reviste prin sate.

A doua modalitate ar fi ca vreuna sau mai multe din *librăriile* și *tipografiile* noastre editoare să încerce a realiza ideea colportajului. Această modalitate ni se pare mai ducătoare la scop; dar totuș activitatea acestora ar fi mai mult sau mai puțin unilaterală, stăruind înainte de toate, pentru vinderea produselor de presă editate de ele și, cum unele din librării și tipografii sunt instituții cu caracter confesional, aceste ar da întâietate produselor de presă eșite în editură confesională. Adevărat că, și așa făcându-se, ar fi totuș un pas înainte; dar nu avem nădejde să se realizeze ideea pe această cale, măcar și cu defectele de naștere amintite.

Mai mulți sorți de isbândă ar oferi, fără îndoială, o însoțire înființată anume în acest scop.

Această însoțire să fie de caracter comercial și cu cote cât de mici, cel mult de câte 20—25 coroane. Cu chipul acesta s'ar da posibilitate chiar

și preoților și învățătorilor mai slab situați să subscrie măcar câte o cotă, angajând astfel toată cărturărirea noastră la lucrarea aceasta mare culturală.

De posibilitatea adunării mijloacelor materiale, pe calea aceasta, nu ne îndoim.

Suntem siguri că ar subscrie cote instituțiile noastre culturale și mai ales cele financiare și că ar da obolul lor toți cărturarii noștri din orașe și dela sate. În felul acesta un capital de K 100—200 de mii nu ni se pare greu de adunat.

Partea cea mai dificilă a chestiunii va fi, în tot cazul, găsirea *persoanelor* potrivite întru toate de a conduce această instituțiune.

Mai întâi un *director specialist*, care ar trebui să întrunească în persoana sa o sumă de calități indispensabile pentru prosperarea însoțirii: cunoștințe teoretice și mai ales practice din sfera colportajului, caracter ferm, dragoste de muncă etc.

Încât n'am dispune de o astfel de persoană, ea ar trebui formată, trimițând un tinăr să se cualifice în Germania.

De importanță deosebită are să fie pentru viitorul însoțirii *consiliul de direcțiune* și cel de *control*. Membrii consiliului de direcțiune vor trebui luați mai ales dintre scriitorii noștri, iar membrii consiliului de control îndeosebi dintre oamenii noștri cu cunoștințe de contabilitate și mai ales dintre cei cu experiențe în manipulația contabilității pe terenul comerțului de cărți.

Dela cinstea, priceperea, activitatea și devotamentul membrilor din consiliul de direcțiune, și de control va depinde foarte mult bunul mers și în genere prosperarea însoțirii.

În rândul ultim sau, doară mai bine, în rândul prim, trebuie puși *colportorii*, cari vor trebui să facă un fel de apostolat în lungul și latul țării, străbătând din casă în casă și plasând produsele noastre de presă.

Pentru acest apostolat vor trebui căutate iarăș persoane absolut cinstite, îndrăznețe și cu oarecare grad de cultură.

*

Ar fi oare și rentabilă o însoțire de colportaj?

E o întrebare, căreia nu i-se poate da așa ușor un răspuns categoric.

Totul atârnă dela fericita alegere a persoanelor din fruntea ei. Cu un personal pătruns de chemarea importantă a însoțirii, se va putea, neapărat, realiza și câștig material, care nu e de desconsiderat, ci din contră trebuie stăruit și pentru fructificarea corăspunzătoare a capitalului investit și pentru asigurarea întreprinderii prin fonduri de rezervă, iar a muncitorilor din brazda însoțirii prin o răsplată mulțămitoare a ostenelelor, ce depun în interesul ei.

Ținta de căpetenie a însoțirii, care nu trebuie scăpată din vedere nici pe o clipă. are să fie însă tendința neîntreruptă de a *răspândi cultura* pretutindeni prin răspândirea produselor pressei noastre.

Câtă muncă, Doamne, câtă muncă se cere, numai până se va putea răspândi s. e. *Biblia* pretutindeni, în casele țăranilor noștri!

Chestiunea e așa de importantă, că merită toată considerația celor mai buni ai noștri.

Să-și spună deci părerea toți ceice au un cuvânt de spus în acest obiect.

Și apoi, cu D-zeu, la fapte!

Un apel către absolvenții școlii comerciale române din Brașov.*

Cu sfârșitul anului acesta școlar școlile centrale greco-orientale române au ajuns din nou la un punct de mare însemnătate din viața lor. Se împlinesc acum *patruzeci de ani* dela înființarea școlii comerciale superioare greco-orientale române și a școlii reale. Nu pot lăsa să treacă neobservat acest moment solemn și fără a trage învățăturile convenite pe deoparte din isprăvile făcute de aceste așezăminte culturale ale neamului nostru, pe de altă parte din ținuta neamului întreg românesc față de dănele în acest lung interval de timp, pentru ca apoi cu atât mai ușor să știm, la ce ne putem aștepta în viitor

Să ne transportăm cu ochii sufletului și cu închipuirea noastră în timpurile de pe la începutul veacului trecut în acest colțisor al țării Ardealului, poarta orientului. Un popor săsese luminat, compus, numai dintr'o mână de oameni, dar puternic prin cultura lui, care i-a asigurat cele mai vaste privilegii și prin îndeletnicirile sale cu meseriile și cu negoțul, care l-au umplut de vază și bogăție, eră stăpân nețârmurit peste plaiurile și peste pământul adăpat și îngrășat cu sângele moșilor și strămoșilor noștri. Ale lui erau toate roadele pământului; ale lui erau rezultatele tuturor ostanelilor muncii cu sudori de sânge a concuitorilor desmoșteniți; ale lui erau toate laudele și onorurile stăpânitorilor, care pândiau cea mai mică ocaziune să-și arate recunoștința și să-i împărtășească cu răsplata cea mai vastă pentru credința și serviciile prețioase aduse patriei lor celei nouă. Numai dâșii aveau loc la masa cea verde a administrațiunii și tot numai dâșii trăgeau toate foloasele vieții și întocmirilor publice din orașe și sate. Poporațiunea băstinașe românească se retrăsese pe dealuri și prin văi, la marginea orașelor și după un interval de peste o mie de ani, decând marele împărat Traian pusese stăpânire pe aceste locuri, ea ajunsese la rolul nomazilor cortorari și la mila și discrețiunea noilor ei

* Discurs rostit de dl Ars. Vlaicu, cu ocazia încheierii festive a anului școlar curent la școlile noastre centrale din Brașov.

stăpâni. În această stare apucase primele decenii ale veacului trecut și pe bieții Români Brașoveni. Orașul le e închis hermetic cu ziduri puternice, rămășițe ale unei epoci de tristă memorie pentru dâșii; dar și mai închisă le eră calea culturii și cărările mântuitoare ale industriei și negoțului. Corporațiuni și organizațiuni puternice, bresle nepătrunse întocmai cum erau de nepătrunse turnurile din jurul cetății, care vestesc până în ziua de azi de puterea lor zdrobitoare pentru cel ce încercă să se apropie de ele nechemat, formau tot atâtea stăvilare formidabile în calea progresului lui, la a căror înlăturare se mucea de sute de ani. Pagini interesante, dar în acelaș timp triste și posomorâte, ne înfățișează lupta uriașe descrisă în istoria bisericii sf. Nicolae și în documentele scoase din arhivele ei. Și numai ajutorului pronic Dumnezești și încrederii în dreptatea cauzei poporului nostru se datorește împrăștierea norilor grei și amenințatori de pe firmamentul acestui „Pecior de raiu“, nu însă pentru moșii și strămoșii noștri, ci pentru alții mai favorizați de soarte. Că în aceste timpuri au licărit ici și colea fumegând din greu câte un opaiț, sub formă de școală românească alături de bisericile din Brașov, e prea natural. Dar acest opaiț servia mai mult la mărirea întunerecului din jurul lui și făcea să se simtă cu atât mai înțetitor lipsa luminii și culturii adevărate, după care insetau de atâta vreme inimile înaintașilor noștri.

Frământările din primele decenii ale veacului trecut și persoanele, cari au rupt vâlul întunerecului cu muncă uriașă și cu jertfe uimitoare pe altarul culturii românești, sunt descrise cu multă măiestrie în „Istoria școlilor centrale române gr.-or. din Brașov“, în care cititorul va găsi cele mai clare exemple de altruism și ideale ajunse la extaz pentru întemeierea acestor școli, cari formau „Ierusalimul Românesc“, și aveau menirea să scoată Poporul la limanul fericitor din robia întunerecului și din sclăvia economică, în jurul căreia gemea adânc. Acești înflăcărați apostoli ai culturii românești, având a lupta cu multe greutăți aici acasă, nu pismuiau soarta fraților lor din toate părțile, ci din contră le compătimau și mai adânc starea de miserie, în care se aflau. Aci este a se căuta mărirea inimii largi și dărnicii unice în felul ei, de care au fost capabili atunci la întemeierea acestor așezăminte de cultură și fericire și care le-a impus-o ca o lege supremă tuturor generațiunilor lor viitoare și urmașilor lor după vremuri. Ajutoarele primite din afară cu multă recunoștință, au format și formează o parte atât de neînsemnată, încât le putem asemăna cu o picătură în mare.

Foloasele aduse de aceste institute neamului nostru întreg nu se pot prețui în bani. Se poate însă spune, că jertfele aduse de proprietarii școlilor exprimate în bani fac anual la K, 150.000 zi: Unasută cincizeci de mii coroane! Iară fii acestui popor, care jertfește anual această sumă enormă pe altarul întregului neam românesc, sunt corbi albi printre absolvenți.

Se naște acum întrebarea: care este folosul practic urmat pentru el din această jertfă marinimoasă, căci știut este, că principiile moderne comandă imperios: contraservicii pentru servicii și răsplată pentru ori ce faptă? Dar ori și cât am cercetă și ori și cât am căută vre-un folos, vre-un contraserviciu sau vre-o răsplată de orice natură, nu o vom afla. Ba cutez să afirm, că pentru interesele directe ale Poporului bisericilor, cari susțin aceste școale, urmarea a fost o neglijare totală, care secundată de schimbarea vremilor, au pregătit calea spre prăpastia ruinei. Inflăcărarea și altruismul au ajuns așa de departe, încât, în dorul de a face bine pentru totalitate, nimeni n'a mai privit în jurul său și așa ne pomenim azi, că lumina și cultura răspândită de școale strălucește până în cele mai mari depărtări cu raze orbitoare, iar aici la izvorul lor e întunec beznă. Nu cercetez cauzele, ci constat numai faptul...

În schimb însă mi-am frământat adeseori creierul să aflu, ce avantaje rezultă din această stare de lucruri pentru acest mic grup de jertfitori fără păreche în istoria neamurilor? Dacă nu află nici o răsplată materială pentru faptele lor nobile, află ei măcar vre-o mulțămire morală? Și cu durere trebuie să mărturisesc, că n'am putut afla decât adevărul în modul cel mai drastic al proverbului: fă bine și te așteaptă la rău! Căci mai întâiu: un neam românesc întreg se face stăpân și aspru judecător asupra tuturor chestiunilor, ce stau măcar în legătură cât de slabă cu aceste școale. Apoi zeci de familii muncitoare, slujitoare la altarul lor, tânjesc necontenit, că nu li-se răsplătește îndeajuns munca, precum în faptă așa și este, și nu li-se asigură în deajuns viitorul. Vine după aceasta rândul cărților întemeiate din sinul parohienilor acestor biserici, pentru care nu se face aproape nimic. În linia a patra urmează nemulțămirea vecinice ale organelor de control, cari an de an află că nu se face de ajuns și scot la iveală nouă și nouă defecte și nouă și nouă pretensiuni. Iar la urmă apar numărșii elevi cu părinții lor, cari află, că școalele n'au făcut din destul așteptărilor lor, n'au putut mulțami și ferici pe fiecare după pofta inimei, ci adeseori au trebuit să taie în carne vie. Și în modul acesta marea de nemulțămiri crește, valurile ciocotesc tot mai amenințător la picioarele acestui far luminător, care are însă tot mai mare nevoie de întărire și îngrijire, ca să poată rezista furtunilor, ce se îndreaptă asupra lui.

Că nu este bine așa, cred, că simțeste fiecare în inima sa. Că datorie avem să schimbăm fața lucrurilor în spre bine, o simțesc numai pușinii aleși.

Cel dintăiu pas pentru îndreptarea situațiunii trebuie să se facă prin tinerime, prin elevii actuali și prin foștii elevi ai acestor școale. Ei sunt chemați și au datoria sfântă de a recunoaște binefacerile primite prin semne vădite și pipăibile. Care trebuie să fie așa-dară semnele de recunoștință ale tuturor elevilor, cari au șezut în băncile acestor școale și ale părinților și rudeniilor lor?

Școala suferă de o mulțime de trebuințe materiale, care reclamă o grabnică satisfacțiune. Numai aco-perindu-se aceste trebuințe materiale, ea își poate rezolvă cu succes problemele ei mari. Pe de altă parte ea are necesități de ordin moral, a căror împlinire ușurează și grăbește atingerea scopului ideal. Anume ce pretinde școala dela foștii ei elevi din punct de vedere moral?

Din punct de vedere moral ea pretinde dela fii ei sufletești să-și fi însușit spiritul de muncă și economie; simțământul de echitate, dreptate și onestitate; întărirea în credință, dragoste și nădejde; iubirea de lege, de limba și de vatra părintească; simțul de demnitate și conștiința drepturilor și îndatoririlor lor și ale semenilor lor; spiritul de jertfă și însuflețirea pentru ideale adevărate și nemeșugite; integritate de caracter și moralitate fără pată; iar ca coroană a tuturor acestor virtuți, sentimentul de recunoștință față de binefăcătorii lor. Împlinind tinerimea, care s'a bucurat de razele binefăcătoare ale științii și creșterii în aceste școale, toate condițiunile amintite mai sus, procură părinților lor sufletești mulțumirea sufletească și-i face să-și uite de toate greutățile și neajunsurile îndurate în chemarea lor spinoasă. În acelaș timp ei păzesc renumele bun al mamei lor sufletești și binecuvântată va fi munca și viața lor viitoare. Iar cei ce se vor fi abătut dela aceste căi ale virtuții, numai chin și amar vor întâmpină în viață și vor deveni o sarcină grea și pentru sine și pentru întreagă societatea, din care fac parte. Binecuvântarea părinților va întârzi temelia caselor fiilor aleși, precând fii rătăciți neliniștesc și în mormânt pe părinții lor adanc întristați și nenorociți. Școlarii buni și binecrescuți la rândul lor sunt podoabă aleasă a institutului, care n'incetat înaltă rugăciuni ferbinți cătră cel Atotputernic pentru înflorirea institutului și pentru încununarea cu bogate daruri a celorlora, cari i-au înzestrat cu comorile cele mai nestimate și mai durabile, pe care nici colțul vremii nu le poate toci, nici vermii nu le pot roade, nici furii nu le pot fura...

Dar cu împlinirea acestor datorii morale, de mare preț, încă nu s'a atins marginea recunoștinții, căci la urma urmei efectele lor produc numai în sine și nu și în afară. Recunoștința trebuie să se dovedească și în formă materială-economică, fără de care ar lipsi condiția de căpetenie a existenței și activității acestor foculare de cultură românească.

Să ne închipuim pentru un moment o holdă cu pământul cel mai bun și mai roditor în mâinile celui mai harnic plugar. Munca și îngrijirea lui, ajutate de lumina și căldura binefăcătoare a razelor soarelui și de unda răcoritoare și dătătoare de viață a picăturilor de rouă și de ploaie vor produce câtăva vreme recolte mănoase. Vine însă un timp, când pământul se istovește, căci și-a dat toată puterea în materiile, cari au intrat în corpul rodului pământului. Aceste puteri sleite trebuiesc împropătate, și materiile pierdute trebuiesc înlocuite cu altele nouă. Aci vine apoi rolul

ingrășămintelor, sau al gunoiului, care reinviează puterea de producțiune a pământului, ca astfel să mai poată răsplăti munca harnicului și nepregetătorului econom și forțele naturii, cari altcum s'ar fi risipit într'un ogor șterp. Cu aceasta comparație, trivială, dacă voiți, voesc eu să ilustrez punctul, la care am ajuns cu școalele noastre. Sleite fiind toate izvoarele materiale, productivitatea lor a ajuns la un minim în comparație cu celelalte instituțiuni similare. E de lipsă gunoiul, adecă banii, mijloacele materiale, care să înlocuiască materiile pierdute și să reimprospăteze puterile sleite. Astăzi școala are nenumărate lipsuri: de locale corăspunzătoare și în număr mai mare, de mobilier și întocmiri moderne, de mijloace de învățământ multiple, de manuale, de serviciu, de salare corăspunzătoare pe seama personalului didactic etc. etc., cu un cuvânt ea are o mare de trebuințe. Bisericile proprietare ale școalelor au ajuns la marginea extremă a bugetelor și nici cu cele mai uriașe opintiri și cu cele mai simțitoare privațiuni nu mai sunt în stare a le acoperi. Urmarea neînălăturabilă va fi catastrofa, într'o formă mai blândă sau într'una mai drastică, — dar în fine tot catastrofă rămâne.

Și publicul nostru românesc, avertizat în repetite rânduri, stă nepăsător și privește cu un zâmbet de neîncredere la svârcolirile celor cu durere de inimă pentru viitor...

Aici vine rândul vostru, iubiți elevi, să vă arătați, dacă a pătruns în inimile voastre simțul de datorie și recunoștință dacă sunteți împodobiți cu aceasta coroană a virtuților mai ales în zilele noastre, când neagra nerecunoștință cuprinde tot mai mult teren. Au doară nu aveți sfânta datorie să restituiți măcar fără dobândă binefacerile primite dela un popor, care și-a tras din gura copiilor lui și v'a hrănit și adăpat la izvorul științii și al culturii? Nu trebuie să considerați ca o datorie de onoare a face pentru semenii voștri, aceea ce au făcut alții pentru voi și a nu lăsa să se stângă focul sacru al farului luminător, care v'a călăuzit? Cum veți putea aștepta recunoștință în aceasta viață pentru faptele voastre bune, dacă voi nu veți da pildă vie de creștere nobilă? În sfârșit cum veți putea gusta liniștea binefăcătoare a datoriei împlinite, când voi n'ați făcut nici măcar prima încercare a v-o împlini?

Aș dorî din adâncul inimei mele, ca acest apel călduros să-l pot face în fața tuturor absolvenților acestor școale, cari s'au îndepărtat și s'au împrăștiat în toate părțile, fără să-și mai aducă aminte de mama lor binefăcătoare.

Am însă prima și rara fericire a mă adresa de astă dată către DVoastră,* absolvenții școalei comerciale de acum zece ani, cari, fără să știți, v'ați intrunit astăzi, când școala DVoastră incheie anul al patruzecilea al existenței sale. Ați venit din toate părțile, ca să vă mai reamintiți anii dulci ai vieții de

* De intrunirea absolvenților de acum 10 ani ai școalei comerciale, cărora sunt adresate cuvintele de sus, am amintit la timpul său.

Red.

student, să vă strângeți rândurile și să vă întăriți în lupta cea grea de existență. DVoastră vă puteți da mai bine seama de însemnătatea și puterea magică nerezistibilă, ce se ascunde sub numirea de ban și de ce este capabilă aceasta născocire a spiritului omenesc....

Ei bine, fac apel la DVoastră, cari pentru prima dată vă intruniți: dați exemplul pipăit al recunoștinții în aceste vremuri grele și puneți bază la ajutorarea materială a școalei, care v'a fericit și care merită este să mai ferească generațiuni întregi. Astăzi lumea nu se mai conduce numai cu vorbe, ci cu fapte reale și mai ales cu ajutor material sunător. Toate avânturile și toate ideele se concentrează azi într'un singur punct: profitul real! Faceți ca această intrunire a Dvoastră să formeze epocă în istoria dezvoltării așezămintelor noastre culturale și dovediți, că vă dați seamă de realitate și de spiritul timpului.

Mă veți întreba poate: cum? Ei bine iată cum:

Căile și mijloacele de ajutorare, după zisa sfintei Evanghelii „să nu știe stânga ce face dreapta“, sunt foarte multe. Eu unul aș alege pe cea mai simplă și cea mai naturală. Ași întemeia un cerc, o asociațiune, a tuturor absolvenților acestei școale, care să aibă intruniri din timp în timp și al cărei scop să fie pe deoparte promovarea intereselor specifice ale membrilor ei, pe de altă parte întreținerea unei legături intime cu școala și ajutorarea ei materială, ca să poată sta la înălțimea cerințelor moderne. Jertfa, care s'ar putea pretinde întru realizarea acestui scop înalt, s'ar putea mărghini deocamdată la jertfirea salariului pe primele trei luni după ajungerea în praxă, plătit în rate sau total în timp de trei ani după intrarea în cariera comercială. Această jertfă ar însemna pentru un absolvent al școalei o sumă maximală de 200 coroane odată pentru totdeauna. Școala însă ar câștiga enorm. Să luăm de pildă, că cei 500 absolvenți ar fi jertfit fiecare câte 200 coroane. Aceasta ar face în total 100,000 coroane, cari capitalizate în timp de 40 de ani, ar aduna minimul de 200,000 coroane. Cu acest capital în ființă, școala noastră ar fi salvată și pe lângă celelalte venituri, existența ei ar fi asigurată pentru toate timpurile. De sine înțeles, că acest nobil exemplu ar afla răsunet la o mulțime de institute și corporațiuni, cari azi de sigur din lipsă de exemplu și de imbold nici cont nu țin, că ar exista și o școală românească comercială. Binefacerile morale și mai ales materiale, ce ar rezultă din acest exemplu, sunt incalculabile....

Vedeți așadară, cum contemplez eu modul de recunoștință, ce cu drept cuvânt poate aștepta școala dela D-voastră. Este o formă naturală: brută, dacă vă place, dar singura mântuitoare și merită să susțină și potenteze idealismul, cu care atât de mult le place unora să paradeze....

Să nu vă surprindă, Domnilor, că în aceste momente solemne, după o despărțire de 10 ani, vă întâmpin cu acest apel realist și brusc. Dar o fac în

convingerea, că mă înțelegeți și cu scopul vădit de a câștiga aderenți și imitatori ai acestui fapt salutar și potrivit cu împrejurările.

Și acum de încheiere a anului școlar 1908/9, mă îndreptez către tine sfântă Sofie, patroana institutelor noastre: Luminează mințile și încălzește inimile fiilor neamului nostru românesc, să-și cunoască datorita de recunoștință către mama lor binefăcătoare și trimete pe cele trei fiice ale tale, să-i întărească în credință, dragoste și nădejde într'un viitor mai fericit și mai scutit de griji și nevoi. Amin.

Brașov, 28 Iunie 1909.

Arseniu Vlaicu
director.

Darea de seamă a lui Szterényi.*

La 29 I. tr. secretarul de stat în ministerul de comerț, adevăratul suflet al acestui important resort, Szterényi, totodată deputat al brașovului, și-a ținut darea de seamă înaintea alegătorilor sei.

În urma poziției înalte ce ocupă Szterényi în organismul statului nostru, vorbirea sa a fost așteptată cu interes și ulterior viu comentată în țara întreagă; nu va fi deci nici pentru cetitorii noștri fără interes a afla de enunțările „mânei drepte“ a lui Kossuth F.

Trecem peste partea primă a dării de seamă, care nu este decât o preamărire a guvernului pentru mănoasa sa activitate, pe terenul economic, în deosebi a ministerului de comerț, al căreia suflet este însuși vorbitorul; deci mare parte a dării de seamă este totodată o preamărire a persoanei proprii. Nu ne vom ocupa nici cu partea a doua a vorbirii privitoare la reforma electorală, în care Szterényi, spre marea plăcere a compatrioților noștri Sași, se declară aderent al proiectului lui Andrassy. Ci ne oprim la celelalte enunțări ale lui Szterényi, privitoare la „creațiunea cea mai mare“ a guvernului, la *reforma dărilor*, care — zice — ar face cinste oricărui mare stat cult și de care pomenesec cu laudă cercurile specialiste ale statelor apusene.

Cât de favorabile și echitabile sunt noile dări pentru contribuabili știm din ferberea și nemulțămirea generală ce a produs votarea noilor legi în țara întreagă; ceea-ce însă nu a împiedecat pe blajinii alegători din Brașov de a întâmpina pe dl deputat-secretar de stat cu aplauze obligate — în semn de aprobare.

Ce privește *pactul economic* cu Austria Szterényi relevă că un succes deosebit *tariful vamal autonom*, care, — zice — dacă azi nu servește într-o parte interesele țării va avea însă importanța sa în viitor, când la 1915 se vor începe iarăși pertractările pentru încheierea convențiilor comerciale. Că nu s'a putut încheia un pact mai favorabil cauza este, că pe timpul pertractărilor referitoare la *pactul economic*, Austria a avut față de Ungaria pretențiuni de circa 3 miliarde.

A mai vorbit Szterényi despre *convențiile comerciale* încheiate și ce vor fi a se încheia, în special cu statele balcanice, pe cari — zice — trebuie să le legăm economicște mai strâns de noi. A retăcut însă marele promovător al industriei indigene, ca interesele acesteia, la încheierea ultimelor convenții comerciale au fost aproape total subjugate intereselor puternicilor agrari.

Partea vorbirii privitoare la *desvoltarea industriei indigene*, în care secretarul de stat a constatat, că în

ultimii 3 ani s'au investit K. 85 mil. în fabrici nouă, cari dau ocupațiune la 22,000 de muncitori și produc anual articoli industriali în valoare de 70—80 mil. — a fost viu aplaudată de alegătorii Sași, căci din aceste 85 mil. le-a revenit și lor câteva sute de mii. Pentru aceste daruri Sașii l-au și asigurat pe Szterényi, prin vorbitorul lor de gratitudinea lor vecinică.

Despre *mizeriile dela căile ferate de stat*, cari cu vecinica lor lipsă de vagoane au fost deadreptul o calamitate pentru circulația comercială încă a vorbit secretarul de stat, punând în perspectivă asanarea lor, cu timpul, în curs de vre-o 10 ani, cu o cheltuiată de K. 7—800 mil. a căreia urmare va fi o nouă urcare a tarifelor de transport!

Darea de seamă și a încheiat-o Szterényi cu o enunțare asupra *chestiunii băncii*. „Am fost — a zis — dela început de părerea că dacă banca independentă nu se poate înființa fără rizic material mare și complicații politice, atunci ea trebuie rezolvată. Să fie cu un măr de ceartă mai puțin între cele două state. De altă parte însă trebuie să declar cu aceeași sinceritate, că nu află *atât de importantă* rezolvarea momentană și într'un termen fix a chestiunii băncii, încât pentru ea să rischez întreaga dezvoltare economică a țării, ori să provoc chiar un conflict constituțional. Iar dezvoltarea aceasta o văd serios periclitată. Dezvoltarea liniștită a țării o poate garanta numai buna înțelegerea dintre coroană și „națiune“. De aceea ar fi de dorit să se găsească modalitatea și calea pentru restabilirea bunei înțelegeri, pentru potențarea puterii coroanei și a națiunii.

Părerea aceasta a mânei drepte, a intimului lui Kossuth, aruncă lumină și asupra părerii aceluia, cari până acum au aflat de bine a nu se pronunța încă hotărât în chestiune.

Școala noastră comercială din Brașov.

(Sfârșit).

Înainte de a-și face concluziunile dl Vlaicu se mai ocupă într'un capitol special cu „*Interesul publicului*“ zicând:

„După entuziasmul, cu care s'a adus la ființă școala comercială acum patruzeci de ani, s'ar putea crede, că încă de pe atunci, precum și în cursul vremii s'au asigurat și mijloacele ei de existență materială astfel, încât să poată întâmpina măcar primele nevoi. Durere însă, nu este așa. Nici la început n'a existat un fond pentru întemeierea și susținerea ei, n'au existat din nici o parte subvențiuni permanente și de nici un fel și nu există nici astăzi. Înaintașii noștri mari de inimă și înflăcărați de dorul de a-și vedea neamul scos din robia întunecului și ajuns la înflorire economică au întemeiat la școale, fără a se cugeta și la susținerea lor. Ei au lucrat, să ni se erte comparațiunea, întocmai ca acei proletari, cari își înmulțesc familia, fără a se gândi cu ce să o hrănească, având singură nădejde în ajutorul dumnezeesc și în minuni, de care însă azi cu aplevoie se mai întâmplă. Bisericile conproprietare, a sfintei Adormiri din Cetate și a sfântului Nicolae din Scheiu nu aveau nici pe acele vremi averi și venituri mari sigure și cu toate acestea și-au luat sarcina

* Întârziat din lipsă de spațiu.

sustinerii atâtor școale, la indemnul optimistului și inflăcăratului protopop *Ioan Popasu*, episcopul de mai târziu al Caransebeșului. Pe umerii acestor două parohii apăsă povara supraomenească, de a susține așanumitul „Ierusalim românesc”. Tot restul neamului românesc trăgea numai foloasele acestor instituțiuni școlare, dar nu contribuia cu nimic la susținerea lor, precum n'a contribuit cu aproape nimic nici la întemeierea lor. Cu toate acestea însă întreg neamul românesc le consideră și le consideră și astăzi de ale sale, are dreptul de critică și își aroagă chiar unele drepturi de dispozițiune și amestec direct în daraverile și în viața lor internă și externă. Iar când marea de trebuințe a silit forurile administrative și direcțiunea școlii să îndrepteze apeluri la acelaș neam românesc, pentru a contribui după putință la susținerea fătului, pe care-l considera și-l consideră de al său, li s'a răspuns prin tăcere disprețuitoare și numai ici colea s'a găsit câte cineva, care să le arunce o fărâmitură ca la cel din urmă cerșitor, nu ca la o fiică, care are dreptul a pretinde întreținerea și creșterea dela părintele ei. Consistoarele noastre nici măcar mintea nu și-au frământat-o cu întrebarea: au sau n'au îndatorirea să contribuie la susținerea lor; publicul mare cetește numai gazetele, cum trag la dare de seamă autoritățile școlare și pe profesori cu drept și fără drept, nu-și cunoaște însă limita dreptului și mai ales datoria nelimitată de contribuțiune: iar număroasele institute de bani românești cârtesc neconținut, că în pregătirea tinerilor se observă cutare și cutare scăderi, că creșterea lor e defectuoasă în cutare și cutare punct și alte multe de acestea, dar nu se catadixesc a votă o sumuliță cât de mică anuală pentru înlăturarea acelor defecte aspru stigmatizate*). În modul acesta nu se poate face progres, iar critica și exercițiul drepturilor numai atunci sunt menite să aibă efect, când toți cei chemați se fac și aleși și pun umăr la umăr pentru înlăturarea numărorașelor scăderi și lipsuri, cari împedecă dezvoltarea normală și sunt cauza numărorașelor plângeri interne și externe. Interesul public n'ar trebui să se manifesteze ca până acuma exclusiv în critică, ci într'un sprijin real și eficace. Nu cu vorba să se demonstreze dreptul publicului românesc întreg la existența și ocărnuirea acestor școale, ci cu fapta și cu obolul să se câștige și să se asigure acest drept. Căci la dincontră, precum zero a fost interesul publicului românesc până acuma față de școala noastră, tot la zero va rămâne și în viitor, iar urmarea neînlăturabilă a acestei stări va fi, că nu ne va mai lua nimeni în serios și prin aceasta ne arătăm nevrednici de dreptul și îndreptățirea la existență, cu aspirațiuni demne și mai înalte viitoare.

„Ajunse stările de lucruri la punctul critic de a deveni insuportabile și primejditoare chiar pentru

*) Aceasta este o exagerare a autorului, căci conducătorii băncilor știu foarte bine, că școala nu le poate furniza funcționari perfecți, pe cari este chemată a-i forma praxa. Cărtiri în contra școlii com. din Brașov noi preste tot n'am auzit în sinul băncilor, necum să cârtească ele neconținut.

Red acțiunea.

existența școlii — își încheie dl Vlaicu darea de seamă — chestiunea este să se găsească mijlocul de salvare cel mai salutar și aceasta în timpul cel mai scurt posibil.

„Totul rezidă în acvirea pe orice cale de mijloace materiale suficiente, prin care să se înlătore neumăratele lipsuri și scăderi existente și să se întruchipeze acele întocmiri și creațiuni necesare moderne, fără de cari nu se poate pune capăt vegetării de astăzi. Bisericele coproprietare și-au sleit toate resursele, deși nu erau absolut datoare să o facă pentru neamul întreg. Acum vine rândul neamului românesc să-și facă datoria, nu cea de onoare, ci cea de existență, cea vitală”.

Cum vedem din expunerile de sus școala noastră comercială din Brașov în adevăr suferă de mari lipsuri și defecte, cari reclamă o grabnică sanare. De aceea și sperăm, că apelul lansat în interesul salvării acestui institut de învățământ, nu va lăsa reci, pe cei cărora le incumbă datoria de a purta la inimă soarta lui. Din contră, când cei competenți, își vor face cunoscut planul de acțiune, vor arată căile pe cari dâșii cred a se putea asigura mai bine viitorul școlii — se vor ști însufleți și generațiile de azi de idealurile, cari au condus generațiile apuse la înființarea școlii comerciale și vor ști să păstreze această instituție compusă nouă tuturora, neștirbită — pentru viitorime.

Jurisdicțiune.

Decisiuni curiale.

Regulamentul de serviciu al institutelor de bani. Dacă funcționarul institutului de bani se conformează regulamentul de serviciu, atunci dispozițiile aceluia sunt obligatoare pentru el.

(Curia reg. sub Nr. 1725/909 dela 2 Iunie 1909).

*

Reducerea etalonului depozitelor spre fructificare. Etalonul de interese indicat în libelul de depozit se consideră ca stipulat reciproc între deponent și institutul de bani; dela acest etalon, în lipsă de alte stipulațiuni, nu se poate abate nici una din părțile contractante fără învoirea expressă sau rezultată din fapte concludente ale celeilalte părți.

(Curia reg. sub Nr. 92/909).

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 12 August 1909.

În piața internațională de bani situația în general este neschimbată, numai în Londra, etalonul arată tendință spre urcare, aceasta mai ales în urma cererilor mai intensive de bani din America. Cu toate acestea se speră că în anul acesta etalonul actual de 2 $\frac{1}{2}$ % se va urca până la finele anului la maximul 4%.

În piața internă în vederea campaniei apropiate de cereale banii s'au scumpit puțin, cu toate acestea discountul privat a cotelat în ultimele zile 3 $\frac{1}{16}$ %.

Situația Băncii Austro-Ungare, conform sumarului ultim, s'a ameliorat esențial, replătirile în prima jumătate a l. c. fiind mult mai însemnate, decât în perioada corăspunzătoare a anului trecut.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

Banca Națională a României. Bilanțul general pe sem. I. 1909 al băncii de emisiune al României s'a încheiat cu active de Lei 481.729,312 și la un venit brut de Lei 3.426,293 — cu un beneficiu net de Lei 2.237,648.

Moneta metalică (aur, argint și trate aur) prezintă starea de Lei 122.713,539. Portfoliul suma de K Lei 51 985,122 și biletele emise de bancă Lei 272.840,990.

CRONICA.

Necrolog. Ioan Axente, membru în direcțiunea „Racoțanei” din Șeica-mare a răposat la 5 crt. în etate de 29 ani.

Pentru acționarii „Albinei”. Cu începere dela 23 crt. direcțiunea „Albinei” liberează acționarilor, cari au vărsat prețul deplin al acțiilor din a IV-a emisiune acțiunile definitive — contra restituirii „Certificatului interimal.”

Acțiunile definitive se pot reclama și la Filialele „Albinei” din Brașov și Lugoj.

Frecvența școalelor superioare de comerț din Ungaria. La cele 42 de școli sup. de comerț din Ungaria au fost înscriși în anul școlar expirat în total 7858 de elevi, cu 700 mai mulți decât în anul precedent. Numărul abiturienților a fost de 2156.

Mine de aur în Zernești. Precum anunță o revistă economică-financiară din capitală în Zernești (com. Făgărașului) s'a descoperit niște mine bogate de aur. Cuantitatea de metal constatată până acum se urcă la 4.050,000 tone. După evaluarea făcută de un specialist beneficiul net, ce se poate aștepta dela exploatarea acestor mine, ar trece peste K 120 milioane.

Masa studenților academici din Cluj”. „Economul” din Cluj, ca administrator al acestei mese studențești publică o dare de seamă asupra contribuțiilor intrate și a cheltuielilor avute cu susținerea mesei dela 1902—1909. Contribuțiile s'au cifrat în total cu K 22,317, va să zică în mediu circa K 2800 — pe an, iar cheltuielile s'au urcat la K 20,981, pro an în mediu peste K 26,000. — În total au beneficiat de această masă 309 tineri universitari. Intratele anului 1909. au fost K 2787·23, din care sumă revin asupra băncilor noastre (19) K 1260; cheltuielile s'au cifrat cu K 1772·70.

În vederea neînsemnatului rest de casă în sumă de K 1014·53, cu care „masa studenților” nu se poate redeschide la toamnă, „Economul” a lansat un apel către băncile noastre pentru nouă contribuiri.

Indemnăm și noi instituttele noastre de bani și pe toți cei cu dare de mână, să facă posibilă susținerea mai departe a acestei folositoare instituțiuni.

Agentură postală nouă. La 1 crt. și-a început activitatea o nouă agentură postală în comuna Kővár-remete (Remetea, com. Sătmar). De nouă agentură se

țin comunele Remetea și Coaș și pustele Poduri, Remecioara și Intreuri.

Rugare. Instituttele, cari nu au retrimis „Ches-tionarul” pentru „Calendarul portativ al funcționarilor de bancă români pe a. 1910”, sunt rugate a'l trimite cu posibila urgență la adresa: Vasile Babi cassarul inst. „Bihoreana” Oradea-mare.

DIN REGISTRUL FIRMELOR.

„Câmpiana” în Mocs. Inregistrat: Alegerea lui Teodor Justian și Mariu Elekes, ca membri în direcțiune, în locul lui Ioan Bozac și Simion Ciuca; urcarea capitalului la K 100,000 împărțit în 500 acții à K 100 — și modificarea statutelor, conform cărora direcțiunea se compune din 9 membri, aleși pe 6 ani de adunarea generală.

Firme insolvente.

Frank Iesák, comerciant în Gherla.

Spitzer Iozsef, comerciant în Marosludas.

Weinstock Fülöp, comerciant în Oradea-mare.

Winternitz Testvérek, comercianți în Timișoara.

Firme falite.

ifj. Molnár Miklósné, comerciant în Szilágycseh, tribunalul Zilah, anunțarea pretensiunilor 10 Septembrie, liquidarea 21 Septembrie, alegerea comitetului 21 Septembrie a. c.

Sumar.

La chestiunea „Societății de colportaj”. — Un apel către absolvenții școlii comerciale române din Brașov. — Darea de seamă a lui Sztérényi. — Școala noastră comercială din Brașov. — Jurisdicțiune: Decisiuni curiale: Regulamentul de serviciu al institutelor de bani, Reducerea etalonului depozitelor spre fructificare. Revista financiară: Situațiunea. — Societăți financiare și comerciale: Banca Națională a României. — Cronica: Necrolog, Pentru acționarii „Albinei”, Frecvența școalelor superioare de comerț din Ungaria, Mine de aur în Zernești, „Masa studenților academici din Cluj”, Agentură postală nouă, Rugare. — Din registrul firmelor: „Câmpiana”, în Mocs. — Firme falite, firme insolvente.

Nr. 929—1909.

Condițiile de primire

în „Școala civilă de fete a Asociațiunii”.

În urma deciziei comitetului central, adusă în ședința sa ținută la 5 August a. c., condițiile de primire publicate de Onor. Direcțiunea a școlii civile de fete se modifică precum urmează:

Taxa școlară (didactrul) se urcă dela 4 coroane la 5 coroane pe lună sau dela 40 cor. la 50 cor. pe an.

Taxa internatului se urcă dela K. 460.— la K. 500.— pe an, împreună cu taxa școlară dela K. 500.— la K. 550.— pe an.

Comitetul central a fost silit să facă aceste urcări din cauza scumpetei din piața Sibiului și din cauza instalațiunilor de canalizare și de altă natură, pe care le face în interesul școlii pentru anul școlar viitor.

Atât taxa școlară cât și taxa internatului sunt a se plăti anticipativ, în 4 sau 2 rate.

Sibiul, în 6 August 1909.

Iosif Sterca Șuluțu
prezident.